СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLI. Ч. 75. Джерзи Сіті, Н. Дж., субота, 1 квітня 1933. VOL. XLI. No. 75. Jersey City, N. J., Saturday, April 1, 1933. THREE CENTS.

ЗА 30-ГОДИННИЙ ТИЖДЕНЬ ПРАЦІ

ВАШИНҐТОН. — Сенат радитиме над законопроєктом сенатора Блека в справі заведення у промислі 30-годинного тижня праці на протяг найближчих двох років. Цей проєкт дістав апробату з боку „Джюдішері Комiті". З 14 членів комітету 11 заявилися за приняття законопроєкту, а 3 були проти.

Якщо цей проєкт перейде в сенаті, а є повна надія, що так буде, то числять, що буде місце на роботу для приблизно 6,000,000 безробітних.

Заходить тільки питання, чи сенатори не вважатимуть цього нарушенням конституції. Одні кажуть, що конституцію ухвалено в таких часах, у котрих ніхто не передбачував таких обставин, серед яких тепер жиємо. Інші знову є тої думки, що конституція дає право конґресови контролювати торговлю між стейтами. Ота міжстейтова торговля дуже підупала, бо міліони робітників позбавлені роботи в майнах, на фармах і в фабриках. Щоб ту міжстейтову торговлю піднести, треба скоротити години праці, щоби в той спосіб дати роботу більшому числу людей і збільшити їх закупну силу.. Так будуть оправдувати законопроєкт про введення 30-годинного тижня праці.

ВІЙСЬКО СТЕРЕЖЕ ДОСТАВУ МОЛОКА.

РАЧЕСТЕР.—Треба було висилати відділи війська на дороги, щоб забезпечити місту хоч частинний довіз молока. Страйк незалежних молочарів, котрі домагаються підвищення цін на молоко, зростає. Пікетуючі фармери виливають у рови молоко з троків „Дейрименсс Ліг Кооператів Асосіейшен".

КОМУНІСТИ НА РОЗПРАВІ ПРОТИ МУРИНІВ.

ДЕКАТУР. — Зприводу розправи проти Муринів, засуджених тому два роки в Скатсборо на кару смерти за атакування білих жінок, зіхалося сюди велике число комуністів. Надіються, що вони зааранжують масову муринську демонстрацію.

БОРОТЬБА ЗА ПРАВА МУРИНІВ ТРЕВАЄ ДАЛІ.

ДЕКАТУР. — Оборона Муринів дістала у свої руки цілу листу осіб, з якої вибирано присяжних суддів. Вона хоче доказати, що між кандидатами на суддів були три лікарі, два проповідники, погребник, директор школи й інші Мурини, котрі мають усі дані бути присяжними суддями, крім одного: що не належать до білої раси.

ЖИДИ ДАЛІ УРҐУЮТЬ ВАШИНҐТОН.

ВАШИНҐТОН. — У Вашинґтоні перебуває від кількох днів жидівського делеґація, яка від імени „Амерікен Джуїш Конґрес" домагається від департаменту стейт, щоб американський уряд вплинув на уряд німецький, щоби той здержав економічний бойкот, наложений на Жидів у Німеччині.

На чолі делеґації стоять такі визначні жидівські лідери як впливовий рабін д-р С. Вайс, добре записаний у демократів.

Делеґація відбула вже кілька конференцій, але наразі не добилася ще нічого. Секретар стейту заявив, що на днях дасть публичну заяву щодо цього. Делеґації подали, що адміністрація слідить за жидівською справою з повною симпатією і має добру волю помогти Жидам. Але чи і як поможе, на це відповіди не дано.

НІМЕЦЬКІ ЖИДИ ПРОСЯТЬ ЗАПЕРЕСТАТИ БОЙКОТ.

НЮ ЙОРК. — Ріжні визначні жидівські провідники з Німеччини надсилають до Америки чимраз більше телеґрам, у яких благають американських Жидів, щоби вони залишили акцію економічного бойкоту Німеччини й не мали з нею нічого спільного. Вони кажуть, що це відібється фатально на німецьких Жидах, і то цілком певно, бо німецький уряд від свого не відступить.

БЕРУТЬСЯ ПОТРОХИ ДО МОРҐАНА.

ВАШИНҐТОН. — Зачинають поволеньки добиратись до одного з найбільших світових банкирів — Морґана. Наразі з уряду самі запитують його, на які він відповів би питання. Хочуть знати про розміщення його капіталів та про біржеву спекуляцію.

ЕКОНОМІЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ ГОТОВА БУТИ У ВАШИНҐТОНІ.

ВАШИНҐТОН. — Франція пропонує, щоб міжнародня економічна конференція відбулась у Вашинґтоні.

НЕ ХОЧЕ ПОВТОРИТИ ДАВНЬОЇ ПОМИЛКИ.

ВАШИНҐТОН. — Демократи є того переконання, що ціла невдача Вилсона з Верзайським договором полягала також у тім, що він не мав між своїми дорадниками републиканців. Тому Рузвелт є за те, щоб у випадку, коли американська делеґація на міжнародню економічну конференцію буде складатися з 7 членів, були між тими членами три републиканці.

БОМБА В ДОМІ СВЯЩЕНИКА.

ДІТРОЙТ.—В пивниці о. Чарлза Кулина вибухла бомба, але не наробила великої шкоди. о. Кулин твердить, що це хотіли його настрашити за те, що він критикував через радіо банкирів.

БУДУТЬ СУДИТИ БРИТІЙЦІВ.

Літвінов відповів англійському послови в Москві, що британських інжинірів будуть судити. Разом з тим Літвінов протестував проти втручання Англії у „внутрішні справи" Росії.

СХІДНЯ ГАЛИЧИНА І ПАТЕНТИ НА РІК 1933.

Число купців у Польщі, що викупили промислові свідоцтва на цей рік, знову поважно зменшилося. Зокрема, що це зменшення найповажніше діткнуло три східні галицькі воєвідства. В порівнанні з р. 1932 у львівському воєвідстві число патентів менше на 3,880 штук, у станиславівському на 1,030, у тернопільському на 437.

ГАРАКІРІ НА ЗНАК ПРОТЕСТУ.

В Токіо велике враження зробило самогубство двох членів націоналістичної організації. Вони прийшли до міністерства війни і зажадали послухання у міністра. Коли дістали відмовну відповідь, зробили собі у жадальні гаракірі, пояснюючи в полишеному письмі, що їх самогубство є протестом проти дальшого оставання Японії в Союзі Націй.

РОЗВЯЗАНІ ЗБОРИ.

Дня 19. 2. ц. р. відбулися Звич. Заг. Збори читальні в Маріямполі (коло Галича). В часі зборів увійшов на салю місцевий командант поліції Екерт з поліцаєм і війтом та провірив, чи всі на салі є членами читальні. Знайшовши одного нечлена, розвязав збори, хоч цей нечлен зголосився зараз у члени. Предсідник зборів, Т. Когут, дістав уже візвання до переслухання за скликання нелеґальних зборів (!). Філія „Просвіти" внесла жалобу.

ТАЙНА ВБИВСТВА ПОЛІЦИЙНОГО КОМІСАРЯ ЧЕХОВСЬКОГО НЕВИЯСНЕНА.

Львівський кореспондент краківського „Іл. Курєра Цоденного" повідомляє:

„Згідно з нашим звідомленням і всупереч твердженню одної варшавської аґенції прокуратура при окружнім суді у Львові наказала припинити слідчий арешт проти студента львівської політехніки, Романа Барановського, що перебуває від року в Бриґідках під закидом убиття комісаря поліції Еміліяна Чеховського. Акт у цій справі, доручений 3. березня слідчим суддею Барановським, має сиґнатуру С. VII. С. II/33.

„Виходить, що познаки, зібрані проти Барановського, показалися недостаточними. З моментом управильнення повищої постанови прокуратури, що вже сталося, Барановський перестав бути інквізитом, що стоїть під закидом доконання злочину на терені діяльности львівської прокуратури. Отже само вбивство біля стрийського цвинтаря у Львові й обставини злочину будуть дальше страшною загадкою, яка не знати чи буде коли вияснена.

„Як довідуємось, Барановський знаходиться тепер у розпорядженні судді для справ особливої ваги, п. Скоржинського, що урядує у Варшаві, який, як відомо, веде слідство в справі вбивства Голувка".

ДО НІМЕЧЧИНИ ВИДЕ МІСІЯ.

„Амерікен Коміті он Ріліджос Райтс енд Майноритіс" у Ню Йорку вишле до Німеччини комісію, щоб розслідити справу жидівського переслідування. Комісія буде складатися з католика, протестанта й одного жида.

200—300 МАШИН СПОЧИВАЮТЬ.

У фабриці Ф. Зіновєв в Іваново-Вознесенську спочивають денно 200 до 300 машин, бо персонал не являється до праці... Фабрика Фйодор Зіновєв не є винятком. — Дня 17.12. 1932 писала „Правда" про сталевий завод у Керчу, що там денно не приходять до роботи 75 машиністів із транспортового відділу, між якими „є комуністи комсомольці".

Крім цього треба згадати, що навіть школярі та діти з діточих садків мусіли працювати при чищенні кітлів, поліруванні дощок та брудних і нездорових конфекційних роботах. Це навіть „Праві" з 23. 11 і 3. 12. 1932 р. не подобалося.

ПРАЦЯ НА РІЛІ ДЛЯ БЕЗРОБІТНИХ.

Німецький уряд оголосив розпорядок, що признає нагороду рільникам, які дадуть заняття безробітній молоді, а саме за мужчину 24 марки місячно, за жінку 20 марок місячно, одначе під умовою, що працюватимуть бодай 6 місяців. Субвенція буде виплачувана з державного скарбу, без огляду на те, чи занята особа знаходиться в списі безробітних, чи ні.

РАБСЬКА ЕТИКА.

ПАТ подає, що у Відні арештувала поліція Володимира Івана Будника, ошуста, якого вона давно шукала, а який, переброзний за священика, видурював від духовних осіб великі суми. Підозрівають теж його, що він провадив торговлю жінками. Сам він твердить, що висвятив його на священика митрополит Шептицький та що в 1919 р. тодішній український уряд вислав був його зі Львова в банкових справах до Америки. Стільки приніс ПАТ. Як бачимо, це звичайна собі гохштаплерська історійка.

Цю історійку подало з польської львівської преси лише „Слово Польске" під наголовком „Ошуст, який каже, що є священиком". Інші поважні органи її зовсім не подавали. — Натомість жидівська „Хвіля" дає їй такий наголовок: „Арештування делеґата українського уряду у Відні".

Коли Нафталі Пурец іде у Львові за крадіж до арешту і скаже, що він є, приміром, членом чи делеґатом центрального комітету сіоністичної організації, то ніхто не впаде на голову і не напише: арештування делеґата сіоністичного ЦК. А от запаморочений редактор „Хвилі" таке робить, коли ходить о ошуста, про якого ніхто чейже не може тут твердити, чи він взагалі Українець. А якби навіть був Українцем, то при чому тут український уряд? Але газетного шмока з „Хвилі" не обовязує жадна логіка, не обовязує жадна етика, коли йде мова про Україну. У відношенні до Українців він уміє лише сказувати, а Українців мішає з грязю при кожній нагоді. Погано. Тьфу!

РОЗБИВАЦЬКА ПРАЦЯ НЕ ИДЕ.

Дня 17. лютого відбулася в бюрі володимирського повітового соймику з ініціятиви т. зв. „Волинського Союза комунальних Кас і Кооператив нарада в справі заснування районової реґіональної кооперативи типу п. Волошиновського, або навіть Кооперативного Союза. А що на Володимирщині польських кооператив нема, то очевидно ця кооператива чи Союз розраховує на українські кооперативи. Але даремні заходи: не зважаючи на всякого роду „благодаті", які останніми часами впали на українську кооперацію, за винятком одної кооперативи „Праця" в Древині, порицької волости, яка за намовою противників українського незалежного табору виступила з РСУК, а зголосила вступлення до польського т. зв. Волинського Союза (що ревізійним союзом не є), українські кооперативи Володимирщини всі перешкоди перемагають і твердо держаться свого справжнього кооперативного центру—РСУК у Львові і тієї лінії, яку веде останній. На якесь заломання хай противники української незалежної кооперації не чекають! І тому то спроби з заснуванням згаданої якоїсь ще одної розбивацької імпрези в Володимирі даремні...

„ДЕ ТИ БРОДИШ, МОЯ ДОЛЕ?"

На питання: як живеться робітництву в СРСР, відповідю цифрами, які говорять, як змінює робітництво свої заняття. З нудьги не кидає ніхто варстату добре платеної праці, не покидає здорового та привітного мешкання і т. п. „Экономическае Жизнь" з 11. липня 1932 р. подала таку статистику про зміну робітництва в державнім промислі: в 1928/29 р. ця зміна виносила 105.6% цього занятого робітництва, в 1929/30 р. — 152.4%, 1930/31 р. — 132.5%. Або іншими словами—половина чи третина робітників міняла фабрики, шукали кращої долі.

СТАРИЙ ЧОЛОВІК ЗГОРІВ У ПОЖЕЖІ.

Микола Горуза, 62-літній чоловік, згорів у таємній пожежі, що знищила його хатину на краю Портедж ля Прейрі, Ман. Ані одна людина не бачила пожежі і згарища спостережено доперва в 10 годині рано.

Горуза, робітник, жив у хатині, трохи відокремлений від міста. В ночі підчас заверухи його хата, видно, зачала горіти, коли він спав, і він згорів враз з хатою.

КОПЕРТОВЕ ОШУКАНСТВО.

Господар із Сокільник під Львовом, Стефан Вітик, нибрав з Галицької Каси Ощадности 400 зол. Коли з грішми і щадничою книжочкою виходив на вулицю, приступила до нього якась пані і сказала, що йому належиться ще додаткова премія, по яку треба зголоситися до самого директора каси при пл. Смольки. Урадуваний Вітик пішов з нею на пл. Смольки, де перед одним домом стояв якийсь панок. Він представився за директора і взяв від Вітика 400 зол., вложив до коперти і заявив, що зараз виплатить йому гроші з премією. За хвилину звернув він му копертку і заки Вітик її отворив, ошуканець зі своєю товаришкою щезли без сліду. В коперті замісць грошей були кусники паперу.

АНГЛІЯ ЗБИРАЄТЬСЯ ЗІРВАТИ З РОСІЄЮ

КЛИЧЕ СВОГО ПРЕДСТАВНИКА ДОМІВ „НА КОНФЕРЕНЦІЮ".

ЛОНДОН. — Англійський уряд покликав домів Есмонда Овія, англійського амбасадора в Москві.

Як ціль подано потребу конференції в справі англійських інжинірів, арештованих большевицьким урядом. Загально сподіваються, що він уже до Москви не повернеться та що Англія зірве зносини з Росією.

Безпосередньою причиною відкликання була груба заява Літвінова, комісаря заграничних справ, до англійського амбасадора, в якій Літвінов сказав, що Росія не дасться так застрашувати Англією, як Мексико.

БОЛЬШЕВИЦЬКИЙ СИМПАТИК НЕ ЗАПЕРЕЧУЄ ГОЛОДУ НА УКРАЇНІ.

МОСКВА. — Волтер Дюренті, кореспондент нюйорського „Таймса", відомий зі своїх большевицьких симпатій, заперечує чутки про голод у Росії, які подав на основі власних спостережень Ґарет Джонс, секретар Лльойда Джорджа, по своїм повороті з Росії.

Дюренті каже, що Джонс бачив тільки села довкола столиці України, Харкова, а обставини на Україні не є міродайні для всеї Росії. Дюренті каже, що умовини на Україні є злі, але в інших частинах большевицького царства вони багато кращі. Люди голодні, каже він, але не голодують. Вони не мруть з голоду, хоча мруть з усяких недуг, які погіршуються через недоїдання.

ФРАНЦІЯ ПІДДЕРЖУЄ МАЛУ АНТАНТУ ПРОТИ РЕВІЗІЇ.

ПАРИЖ. — Французький уряд запевнив малу антанту, що він піддержить Румунію, Чехословаччину й Югославію в їх боротьбі проти ревізії верзайського мира.

Югославянський міністер заграничних справ заявив, що Югославія вжиє всіх сил, якби хто хотів відобрати їй частину території, признаної мировими договорами.

ДРАЧА МІЖ НІМЦЯМИ И ЖИДАМИ.

БЕРЛІН. — Управа національних соціялістів робить дальші приготування до бойкоту Жидів, котрого початок заповіджений на суботу. Газети подають гострі випади проти Жидів. Бойкотові комітети збираються переводити бойкот безпощадно; пропонують навіть фотографувати кождого, хто буде відвідувати жидівські бизнеси, і поміщувати ті фотографії в газетах та на екранах кінематографічних театрів.

Відколи заповіджено бойкот, акції на німецькій біржі стали падати на ціні. Декотрі бизнесмени звертали увагу урядови, що бойкот пошкодить не тільки Жидам, але й Німцям. Заходи ці робиться тайно, бо явно ніхто цього не може робити серед загальної горячкової афери. З жидівських кругів подають, що уряд уже хотів би заборонити бойкот, якби так міг заслонитися протестом якого чужого уряду.

ЯК ГОЛОСУЮТЬ ЖІНКИ.

МАДРИД (Еспанія). — Еспанські жінки голосували перший раз в історії цього краю. Газети дискутують питання, як вони голосують, чи піддаються консервативним кличам, чи крайнім лівим.

Покищо тяжко дійти до одного рішення питання, бо в одній околиці подавляюча більшість пішла за консервативним кандидатом, а в другому за соціялістичним.

ВЕЛИКИЙ ЛОКАВТ У ФРАНЦІЇ.

ПАРИЖ. — Фабрика автомобілів Ситроена, найбільша фабрика авт у Франції, викинула з роботи 21,000 робітників, як ці не хотіли приняти знижки робітничої заплати, проголошеної зарядом.

Подібну знижку заповідає фабрика авт Рено, друга з черги щодо величини.

СТРАЙК МОРЯКІВ У ШВЕЦІЇ.

СТОКГОЛЬМ (Швеція). — Викликаний комуністами страйк моряків зазначується поважними бійками між страйкуючими й не страйкуючими моряками. Страйкуючі нападають на працюючих моряків, побивають їх, уводять або кидають у море.

КОНФІСКУЮТЬ МАЙНО ШЛЯХТИ БЕЗ АПЕЛЮ.

МАДРИД (Еспанія). — Три найбільші посідачі великих посілостей віднеслися з просьбою до „інституту рільничої реформи", щоби їх маєтку не конфісковано без виплати. Інститут відкинув просьбу шляхти і їх маєтки сконфісковано без викупу.

НАЙЗДОРОВШИЙ У РОДИНІ МАЄ СЕРЦЕ НА ПРАВІМ БОЦІ.

ПОРТ ОФ СПЕЙН (Трінідад). — При лікарських оглядинах кандидатів до праці, фабричні лікарі відкрили, що в 21-літнього Лїонела Ворда серце беться на правім боці. Слідство потвердило, що він справді родився зі серцем на правім боці. Та, не зважаючи на те, він є найздоровшим зі своєї родини.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Загранищею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.
Тел. „Свободи": Montgomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗА НОВІ ВАРСТАТИ ПРАЦІ

Вдумуючися в наше майбутнє в Америці, приходимо між іншим і до того висновку, що нам треба творити нові українські варстати праці, які давалиб заняття тут родженій і вихованій нашій молоді.

На протязі нашого понад 40-літнього національного істнування в Америці здобулися ми на вибудування кількох соток церков, оснування кількох запомогових організацій з їхньою пресою та кількох інших народних інституцій, які дають можність життя кількасот особам, головно старшого покоління, яке прийшло сюди зі старого краю.

За контролювання тих інституцій і тих „джабів", що є звязані з ними, йшла нераз важка боротьба, яка ще й досі не минулась. А чейже ті „джаби" є каплею в морі, бо поза церквами можна їх рахувати ледви на кілька десятків. А платня, яку побирають на найліпших платних „джабах", не рівнається дуже часто платні звичайного кваліфікованого робітника у нормальних часах.

Чи так має виглядати наш кількадесятьлітній доробок? І чи далі будемо завидним оком глядіти на тих кілька джабів по наших інституціях? Чи може заставимо себе думати не тільки про старі інституції, але й про творення нових, які дали би місце для продуктивної праці нового покоління. А для цього останнього треба мати щось більше ніж тих кілька інституцій, кожда з кількома джабами.

У. Н. Союз брав ту важну справу вже нераз під увагу. І це саме було теж одною з головних причин, чому ми взялися за реорганізацію Союза, за переміну старих родів обезпечення на нові, за розбудову нашої організації. Це є спосіб на забезпечення фінансової сили У. Н. Союза, на продовження його істнування і національного істнування нашої іміграції. Це є засіб, який дає можність розвинути нашу організацію в такий спосіб, що вона дасть згодом хліб принаймні кільком соткам нашої тут родженої молоді. І ми вже тепер можемо заповісти, що коли все піде так, як ми плянуємо, то прийде час, коли наша організація могтиме на місцях оплачувати багатьох урядовців краще, ніж оплачує тепер своїх урядовців у централі. Річ ясна, що це буде могло прийти тоді, коли У. Н. Союз розростеться чисельно й збагатиться маєтком, коли його агендицростуть. Тоді У. Н. Союз стане одним з великих українських варстатів праці, призначених для Українців в Америці. Такі варстати треба нам творити й на інших ділянках.

ПОЛЬСЬКИЙ ГОЛОС ПРО „ЛУГИ"

(Надіслана стаття).

Наглядний приклад такого роздвоєння душі дає нам от хочби **Олександер Бохенський**, знаний уже від кількох літ „угодовий" польський діяч. Ось що він писав перед двома роками, 18. грудня **1930** р., в краківському консервативнім часописі „Час":

„Вшехпольський табор, а також відлом Бебеків (санаторів), що походять зі Східньої Галичини — пропагував і пропагує явно національну асиміляцію Українців при помочи обмежень до мінімум їх прав. На дні тої програми є зневажлива і небезпечна думка, що в межах Польщі можуть жити тільки Поляки.

„Нині та доктрина проявляється нехітю до Українців, але так давно унаглядюювалася вона яко напрямна Дмовського, що оставляла окраїни („креси") для Росії. Історично беручи—то досвід (якого ми, Поляки, самі були предметом) — учить, що **державна асиміляція** при допомозі наділення меншости широкими політичними і культурними свободами дає кращі наслідки від **національної асиміляції**, ведено силою. А наше (польське) географічне положення є того роду, що для збереження незалежного істнування мусимо ослабити одного з двох могутних сусідів. Тому, що Росія надається краще до того—ми, Поляки, мусимо регулювати наші відносини з Українцями так, щоби не ослабити Українців у Росії. Внутрішня єдність Польщі, єдність, що не дасться може осягнути ніколи (хіба шляхом великих зусиль), не зрівноважить ніяких чином втрат, які ми потерпілиб у випадку занепаду української справи в Росії.

„Наша теза така, що **полонізація непотрібна**, щоби собі забезпечити спокій і льояльність Схінoї Галичини. Радше треба думати, що Українці займуть прихильне до Польщі становище, якщо отримають мінімум політичних і культурних свобід. Доказує це не тільки кількакратний історичний досвід, але і психольогія українського руху, який у пересічного Українця зовсім не є сепаратизмом, лише бунтом проти режиму, під яким не можна жити.

„А якщо польонізація не потрібна — то чи можлива? І це ні. **Полонізація** Українців при тім високім стані національного освідомлення, в якім вони тепер знаходяться — **вже неможлива**. Треба отже вибирати між гнобленням обидвох народів. — Мусимо створити велику і вичерпуючу програму розвязання української справи в межах Польщі".

Ось так писав Олександер Бохенський перед двома роками. Но — і тепер він також є ще за угоду, лише, що концесії, давані Українцям, хотів би поставити в іншім порядку, ніж їх, по його думці, уряд Українцям дає (?). Бо власне реформу „Лугів", про котру Читачі вже досить добре поінформовані — Бохенський уважає за „концесію" і то за велику концесію для Українців, але за... небезпечну.

Ось послухаймо, що він про це пише в однім польськім часописі:

„Давно ми вже виказували, що наша (Поляків) українська політика спричинює яко наслідок — чимраз більше недовіря. Ми виказували, що браки в нижчім і середнім шкільництві, брак університету, брак самоврядування, опертого на віддільних куріях, та безчислені шикани, — створюють нам (Полякам) міліони ворогів, і то навіть серед таких людей, котрі в інших умовинах були би готові стати добрими горожанами Річипосполитої. Відповідь уряду була однак завсіди одна: **не можемо нічого давати Українцям, бо вони відірвуть Східню Галичину від Польщі.**

„Та відповідь стверджала, що якінебудь концесії культурні, національні чи політичні є вже скріпленням меншини, є немов збройенням її і збільшенням її виглядів і тенденції до сепаратизму.

„На підставі тої засади ми не дали Українцям нічого. Очевидно — це не спричинило зменшення іреденти, але зовсім навпаки: це нечувано скріпило фанатичних терористів і ослабило умірковані чинники.

„Аж ось тепер нагло, на підставі порозуміння з д-ром Дашкевичем впроваджуємо офіціяльне українське військове приспособлення!

„Не даємо їм ані університету, ані самоурядування, щоби їх „не узброювати". І нагло даємо їм організацію, команду, муштру, узброєння (які? як? — Юр. Гор.). — І я це називаю: геніяльним посуненням,

„Є Поляки противні творенню українського університету і є інші — тому прихильні. Відносно самоурядування опертого на куріях майже всі є за ним (? — Ю. Гор.) Того — не робиться. Але нема ані одного, дослівно ані одного Поляка в Східній Галичині, котрий був би за те, щоби узброювати український молодь.

„Але чи є хоч один поважний Українець за те, за таку чулу концесію? Спершу револьвери, а щойно потім умовини національного життя? Ні! — нема за тим також ні одного поважного Українця. (Чому ні? — Ю. Гор.).

„На останній буджетовій дебаті дуже важний був момент ревеляцій українського посла Остапа Луцького про урядових польських провокаторів поміж гімназійною українською молоддю. — Ми не звернемо на це уваги, бо польська преса часто уважає, що найкращим способом поборювання зла є удавати, що його не бачиться. Але питаємо (цебто п. Бохенський) на отсім місці панів Луцького і Дашкевича: Чи не бояться вони, щоби за місяць, за рік, за два — „Луги" не напали на якийсь військовий постерунок і не зістали здесятковані, розбиті? Чи та панове думають, що є одна шанса на тисячу, що так не станеться?"

Ось такого побоюється п. Бохенський. Та нема найменшого побоювання, щоби польська влада дала „Лугам" зброю!

Безпосередно перед світовою війною поручила австрійська влада старостам, щоби вони видавали по два старі австрійські кріси Верндлі (на один патрон!) для кождого товариства „Українських Січових Стрільців". Але старостами були вже і тоді, як і тепер є Поляки, а їм і не в думці було видавати ті Верндлі згаданим українським товариствам.

І щож п. Бохенський собі думає? То тепер, в Польщі — мала би польська влада видавати українським „Луговикам" кріси? Цеж цілком неможливе!

Вона позволить „Луговикам" хіба лише порядно машерувати, може навіть і розстрільну розсипувати по полю, але щоби їм дала кріси в руки? Ні! Пан Бохенський замало — як видно — знає своїх людей, щоби щось подібного міг припускати! Це могло би статися лише хіба вже в крайнім випадку, коли би прийшло до війни з большевиками, і на це власне певно і д-р Дашкевич і польський уряд рахують.

Та Українці вже на стільки розуму мають, що знають, що як би не було з тими крісами, то їх сила полягає в національнім освідомленню й організації, в тім завзяттю, яке обхоплює чимраз ширші круги простого народу, а яке їх мусить чи скорше, чи пізніше — поставити — по словам Франка: яка рівних з рівними „у народів вольних колі".

Ю. Горовенко.

(Кінець).

STATEMENT OF THE OWNERSHIP, MANAGEMENT, CIRCULATION, ETC., REQUIRED BY THE ACT OF CONGRESS OF AUGUST 24, 1912,
Of "Svoboda", (Liberty) Ukrainian newspaper published DAILY at Jersey City, N. J., for April 1, 1933.
State of New Jersey, County of Hudson.
Before me, a Notary Public in and for the State and county aforesaid, personally appeared Peter Macheyowsky, who, having been duly sworn according to law, deposes and says that he is the business manager of the "Svoboda", and that the following is, to the best of his knowledge and belief, a true statement of the ownership, management and the circulation, etc., of the aforesaid publication for the date shown in the above caption, required by the Act of August 24, 1912, embodied in section 443, Postal Laws and Regulations, printed on the reverse of this form, to wit:
1. That the names and addresses of the publisher, editor, managing editor, and business managers are: Publisher: Ukrainian National Ass'n, Inc., 83 Grand St., Jersey City, N. J. Editor: Emil Revyuk, 83 Grand St., Jersey City, N. J. Managing Editor: Luka Myshuha, 83 Grand St., Jersey City, N. J. Business Manager: Peter Macheyowsky, 83 Grand St., Jersey City, N. J.
2. That the owners are: Ukrainian National Association, Inc., Fraternal Order. Nicholas Murashko, Pres. & Trustee, 852 Clifford Ave., Rochester, N. Y.; J. Kashtaniuk, Rec. Sec. & Trustee, 83 Grand St., Jersey City, N. J.; R. Levczyk, Treas. & Trustee, 48 Washington Ave., Elizabeth, N. J.
3. That there are no bondholders, no mortgagees and no other securities.
5. That the average number of copies of each issue of this publication sold or distributed, through the mails or otherwise, to paid subscription during the six months preceding the date shown above is 16,000 per each issue.
PETER MACHEYOWSKY, business manager.
Sworn to and subscribed before me this 30th day of March 1933.
HARRY JEWUSIAK, Notary Public
(My commission expires December 7, 1933).

С. М.

МОЛИТВА ЛІКАРЯ.

(З англійського „Фізішенс преер", прозою, незнаного автора).

О, Ти, Милий Боже, Великий Лікарю!
Я перед Тобою в покорі вклякаю.
Бо тільки від Тебе приходить ввесь вчинок
І кождий найменший й найбільший дарунок.

І я днесь молюся в потребі своїй:
Дай зручність і справність слабій руці моїй;
Скріпи в серці моїм співчуття і щирість,
Як добра й могутня Твоя, Боже, милість.

Дай сили, щоб міг я, із призволу Твого,
Піднести в стражданнях ближнього мойого;
В знання мої й мисли влий ясне проміння,
Щоб я міг зменшити ближнього терпіння.

Відійми, о Боже, з серця мого злобу
І грішну наївність, світову жадобу,
Бо лиш на Тебе я, з вірою дитяти,
Кладу всю надію й буду уповати —
Амінь.

Мати (до 6-літнього синка, що вперше їде до школи): Памятай, вчися добре, щоби не лишитися ще один рік у тій самій клясі.

Синок: Овва! То в найгіршім випадку оженюся рік пізніше!

В. Кедровський.

ПАМЯТИ ВЕЛИКОГО АРТИСТА

(Спомин з минулого).

(10)

На час я забув усе, що робиться навкруги, бо був зачарований глибиною ідей, красою мови, формою висловів і тим огнем запалу, яким горів тоді ще хворий фізично, але, здавалося, непереможно сильний духом М. Садовський, коли говорив він про театр, коли взагалі говорив про національну справу. Незабутне враження від тієї розмови лишилося на довгі роки.

По проекті влаштування театру в армії, при Головній Державній Інспектурі мав би утворитися відділ для керування цією справою. Песи для мандрівних труп малиб підготовлюватися в центрі, а потім уже з готовими песами трупи повинні були їхати на фронт. Я просив М. Садовського ту підготовку труп узяти на себе. Спочатку він рішучо відмовився через брак часу й слабого здоровля. Але коли сам почав говорити про завдання такого театру, про способи виконання пес і про брак режисерів, то сам побачив, як потрібні є його вказівки. Тому згодився вже підготовлені трупою песи переглядати й давати останні свої вказівки та санкцію на їх виїзд до армії. Це для мене було великим щастям, бо знову я міг бути спокійним, що ми для нашої армії тоді дамо все найліпше, що можемо при тих обставинах і засобах дати.

Дуже яскраво М. Садовський тоді характеризував багатьох артистів, антрепренерів, а особливо режисерів, які женуться часто чи за заробітком, чи за популярністю серед публики, не дуже числячися з художньою стороною театру цілого, або виконання окремих роль. Видно було, як цей великий артист ненавидів усяку балаганщину в театрі, як він ненавидів антихудожність, неправдиве трактування цілих пес, чи окремих роль. Особливо він обурювався тим, що часто в українських песах артисти виставляють дієві особи якимись блазнями, пияками, нехлюями й т. п. Цим вони плюють собі в лице й у лице цілій нації. Коли це картав М. Садовський, то здавалося, що він зараз схопиться й почне своєю палицею „чесати" отих, що оплюгавлюють український театр та деморалізують українського глядача.

По проекті інспектури мало бути утворено кілька рухомих театрів і тут М. Садовський спинився на тому, що без режисера нема театру, без режисера не істнує трупа. А знайти режисера не так легко, як здається людям. Часто добрий артист є дуже кепським режисером, або навпаки, нікудишній артист є добрим режисером. Він тоді підкреслював, щоб на справу режисури звернути в інспектурі особливу увагу, бо режисер трактує по своєму песу автора. Він надає характер окремим особам. Він може при виставленню песи розвинути й поглибити ідеї автора, а може ті ідеї знівечити, або вкласти свої ідеї, які можуть бути дійсно цікавими, художніми й творчими, або можуть бути хибними, нехудожніми й мертвими. Режисер може з мертвої песи зробити живу й прекрасну песу, або найліпшу, сценічну й живу та ідейну песу може заморозити так, що її й сам автор не пізнає, а публика буде дивуватися, що таке „ніщо" хтось написав, а другий виставив. М. Садовський трактував режисера, як творця нарівні з автором, а тому він вимагав від нього безумовного й абсолютного знання української мови, в найтонших її відтінках, вимагав знання історії, побуту й соціяльних взаємовідносин українського народу, грунтовного знання української етнографії та знання тієї епохи, з якої ставляться історичні чи побутові песи. Режисер, в розумінню М. Садовського, творець і такий творець, що іноді переростає автора, а зовнішню, матеріяльну сторону песи він повинен знати абсолютно, що для автора не є обовязкове.

Сам М. Садовський був таким режисером, котрий відповідав усім тим вимогам, які він теоретично ставив для інших Щоби показати, наскільки театральна справа є серіозною, наскільки вона вимагає організованости й скільки треба біля неї праці, а також показати, в якому складі повинна бути українська трупа, я тут коротенько переповім те, що було вироблене Інспектурою й одобрене М. Садовським.

Отже для того, щоб поширювати національну свідомість вояцтва через театр, а також для того, щоб дати розумну розвагу військовим масам, при Головній Державній Інспектурі малаб утворитися спеціяльна театральна секція до заряду якої ходилиб: завідуючий нею, помічник завідуючого та секретар. Це адміністративно-організаційна сторона справи. А для безпосередньої праці над театрами ця секція малаб: фронтові театри, склад театрального майна та режисерсько-художню секцію.

Фронтові театри малиб складатися з акторів та адміністративно-технічного персоналу. Сама трупа мусила мати: артисток: героїню, інженю комік, інженю драматичну, стару й на другі ролі трох; артистів: героя любовника, другого любовника, героя резонъора, коміка, драматичного старого, характерного, простака, та на інші ролі чотирох особи. Отже разом 18 осіб. Такого складу і такого числа артистів вимагає пересічний репертуар українського театру. До того ще треба додати: режисера, помічника режисера, суфлера, адміністратора, електротехніка, парикмахера, робітників: завідуючого сценарією, декорацією, костюмами та бутафорією.

*

Воєнні події не дали можливости здійснитися цьому проєктови, як взагалі не дали можности багато намічених плянів українським національним центром перевести в життя. Замісць праці М. Садовського, так сказатиб, у ролі верховного доглядача за українським національним театром в армії, довелося мені скоро давати наказ, щоб для артистів театру М. Садовського та для його декорацій, костюмів і т. п. були призначені відповідні вагони, бо треба було евакувати Камянець - Подільський. Тоді М. Садовський зі своїм театром виїхав до Галичини й я його не стрічав до 1922 року.

В 1922 році я був у Львові й там у „Народній Гостинниці" стрінув М. Садовського. Фізично, здавалося, Великий Артист виглядав тепер ліпше ніж у Камянці, також духово був бадьорий. Ні на що не скаржився, хоч нераз говорив, що не має відповідного поля до праці. Тут йому вузько. Кілька разів висловив глибоку тугу за своїм театром у Київі, але не вважав, що там можна робити так, як хочеш, та як того вимагає національна й художня творчість. Тому ще не збирався їхати на Україну. Довго ми сиділи за столиком над горнятком кави й тяжко мені було бачити отсього велитня закутим обставинами в тісні рамці життя. Він тепер був замітно нервовішим, ніж раніше, але старався того не показати. Деякі спогади з далекого, прекрасного минулого, видно так його хвилювали, що він ставав занадто нервовим і починав „чистити" та „вибивати" об стіл свою козацьку люльку, якої до речі, ніколи не курив, хоч любив тримати її в роті й удавати, що курить.

Нарешті востаннє стрінув я його в Празі в 1923 році. М. Садовський якось раптово починав старітися й все більше чулася в його розмовах та в голосі туга за рідними степами Херсонщини, за Київом, за своїм театром. Вже тепер він частіше говорив, що хотів би ще хоч раз позирнути на свою рідну Україну, подихати київським повітрям та вдихнути в себе отой рідний і дорогий для нього запах київського театру. Чуєте, що М. Садовський усім своїм єством належить до тамтого краю, він належить до широких степів України, він належить до тих необмежених просторів, на яких зріс і розвинувся як великий український патріот, безсмертний український артист і герой українського театру та українського визвольного руху, що культурною працею він свій нарід до визволення з рабства.

Тому, коли я почув, що М. Садовський виїхав на Україну під большевиків, то це мене не здивувало. Адже він належав усьому українському народови, адже він належав його основній масі, яка знаходиться під тяжким режимом комуністичної Москви. Радощі українського народу і його горе є радощами й горем М. Садовського. Тому цілком природно, що він, духовий провідник народу словом і ділом з театральної сцени, вернувся знову до свого народу, щоб далі продовжувати визволення українського народу, яке так раптово увірвалося саме в той час, коли нарешті нарід став вільним і щасливим. Він, як той легендарний запорізький отаман, якому довелося вмирати „не в полю боєвому, не в січі лютій; а на ліжку твердому", покликав своє товариство, попросив посадити себе на свого вірного коня й подався з товариством у поле, їхати все вперед та вперед „по степу широкому", поки не звалився трупом з коня. Отаким отаманом був М. Садовський. Він не захотів умирати на еміграції, а вернувся на Україну, щоб там уже догоряючим своїм життям ще раз послужити своєму народові й вмерти на полі бою за українську культуру, за українське ліпше майбутнє.

В яких умовинах проходила там праця М. Садовського, нехай скажуть ті, що знають це. Окупаційна московська

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ЙОНГСТАВН, О.

Тарасове Свято.

В нашій громаді „почалося нове життя. Доказом цього є Шевченкове свято, яке відбулося дня 26 березня.

Свято це було влаштоване заходом всіх місцевих товариств, братств і сестрицтв та обидвох парохій. Це перший раз прийшло до такого обєднання.

Галя була гарно удекорована. Бачу американський і український прапор, а по середині між ними портрет Тараса Шевченка, прибраний синьожовтими цвітами.

Народу найшло стільки, що діти треба було забрати на галерію. Вступ був вільний. Можна числити, що було коло 600 присутних.

Свято відкрив предсідник того свята, гром. І. Павловський, вказуючи на вагу Шевченкових роковин смерти. Хор „Боян" відспівав „Заповіт" Шевченка, а потім виголосив вступне слово о. А. Строцький. Бесідник змалював Шевченка так живо, що здавалося, що великий поет є живим між нами.

Хор „Бандурист" під проводом учителя Колонського виконав першу частину артистичної програми, до якої належали співи й деклямації.

Життєпис Шевченка розповів о. Л. Весоловський, переповідаючи всі ті злидні, які довелось перенести нашому ґенієви.

Потім переведено на внесення предсідника збірку на покриття коштів свята.

В другій частині концерту співав хор „Боян" під проводом учителя Л. Кухтина. Хор був добре підготований і виступив з багатою програмою.

Предс. гром. Павловський вказав на те, що це значить обєднання і взивав громадян, щоби на будуче всі національні свята святкувати разом, урочисто й обєднано.

Заповів теж, що з Клівленду приїжджають до Йонгставну дві українські дружини і будуть грати в бескетбол.

Гром. М. Іванчак забрав ще слово в справі української участи в шікаґовській світовій виставі.

Концерт закінчено співом „Боже Великий, Єдиний" і національним гимном „Ще не вмерла".

Григорій Костишин.

—o—

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Українська Молодеча Орхестра і Незалежний Народній Хор.

Минуло чотири місяці від того часу, як на Френклин вул. Музична Школа розпочала працю з відділами хорового співу й орхестри. За такий час можна би сподіватись успіхів як в артизмі учасників хору й орхестри, так і щодо їх скількости. Перше залежить від учителів, а друге від українського місцевого громадянства, котреб цінило і підтримувало своїх дітей в їх праці на музичнім полі. Музична Школа розпочала свою працю вступним концертом 14-го жовтня, котрий мав якнайкращий успіх з боку художнього і рецензій, але відбувся майже при порожній галі. Але це не зражувало заряд Школи і навчання розпочалося і продовжується по цей день. В орхестрі є 22 молодих скрипаків і скрипачок та мандолиністів, котрі працюють на чолі з проф. Ф. Дубасом. Шкільний Хор зреорганізовано в самостійну одиницю „Незалежний Народній Хор", який продовжує свою організацію, зглядно — старається збільшити хор новими співаками й співачками. На чолі хору стоїть відомий співак із хору О. Кошиця п. Г. Павловський, котрий тепер цілковито віддається праці при Музичній Школі. В хорі є невеликий гурт людей, котрі вірять, що спільними силами громадянства утвориться Українську Молодечу Орхестру й Хор і оживиться в той спосіб наше місцеве життя. Орхестра і Незалежний Хор дадуть 1-го квітня спільний концерт, на котрім промовлятиме до українського громадянства (по англійськи) Містер М. Дж. Джолс, музичний супервайзор гайскул в Бриджпорт. Він був присутній разом з іншими професорами на першім концерті У. М. Школи і дуже сподобав собі початки зачатої Школою праці. Наступний концерт має показати працю молодого музичного гуртка і заохотити інших до участи в тій праці.

М. Ярош.

ЛИСТ ПРО СТРАХІТТЯ ГОЛОДУ НА УКРАЇНІ.

До нашої Редакції прислано такий лист з Великої України, датований 28. лютого 1933 року:

„Здрастуйте, дорогі мої брати, Митрофан зі своєю родиною та Андрій, також з родиною. Повідомляю Вас, що нашого брата Андрона вже нема, бо ми поховали його 26. февраля. Помер він із голоду. Не хотів дуже вмирати, дуже плакав і хліба просив; хотів їсти. А Яків тепер теж на тій дорозі.

„Дорогі брати, поможіть, чим можете, бо прийдеться вмерти з голоду. О, як би ви знали, як не хочеться з голоду вмирати. Голодовою смертю вмирати дуже страшно. Ради Бога, поможіть хоч через цю весну, бо може далі покращає. Тепер дуже погано жити й приходиться промінювати останню спідницю за хліб, коби тільки його знайти й дістати.

„Бувайте здорові й щасливі. Цілую міцно, Ваша сестра...".

До цього листа не треба пояснень. Він є одним з тисячі тих листів, які наші люди отримують з України з ріжних сторін.

Мрійник.

Чоловік зголосив у поліції, що його жінка пропала десь від трицятьох днів.

— Чомуж ви щойно тепер зголошуєте?

— Бо мені здавалося, що то мені сниться.

ЛИСТИ З ТОГО БОКУ.

Від п. А. Б. у Львові одержали ми витяги з листів одного б. галицького теольоґа, що виемігрував до Росії, висвятився там на священика і тепер благає свою рідню в Галичині, щоби його ратувати.

В першім листі з 8. XII. 1932 р. пише автор листів між іншим:

„...Пишете, щоб я не нервувався і був спокійний. Колиб Ви знали, який передновок я пережив у цьому році, а тут вже від Різдва почнеться другий, то не тільки що нервуватись, а треба по вовчому вити...

— Жінка померла, а сина не дають виховати як слід — забирають до „радянської школи праці", де виривають йому душу, а накопичують повно безбожницьких ідей, вчать його ненавидіти те, що мені найсвятіше, роблять з нього дикаря.

Ратуйте, не мене, а дитину, яка пропадає! Він хлопець добрий, здоровий — біда лише, що йому не можна буде далі вчитись, бо він син священика, хоч до науки дуже рветься, годівно любить математику й фізику. Літом працював на залізниці, бив камінь (має 13 літ — прим. А. Б.), осінню забирали його до роботи на полі, а тепер сидить вдома, бо не має в що взутися. Таке то в нас життя.

В другому листі з 7. I. ц. р. пише:

„...Радите мені бути терпеливим. Рад би, але що зробити, коли доїдаю останню картоплину, а купити нема де — про хліб вже й не згадую. Ніхто не може мені помогти, бо сам не має, останки збіжа забрали перед святами до хлібозаготівлі, а в колективній кухні хто має сильні барки, може дістати трохи теплої води, якій на імя „зупа" і дві-три картоплі, і жий тим цілий день.

Свята були цього року дуже сумні. Свят-Вечір. Хлопець цілий день був у школі. Вечером улаштував місцевий „політрук" виставу, на якій висміювали наші християнські звичаї, де мусіли бути всі діти. Я сидів сам. Про свят-вечеру навіть не думав.

Ще не так давно святкували Різдво без екзекутив, без ганьби й наруги; цілий світ радів народженням Христа, а сьогодні?... — Батьки стовбичать у „сільраді", діти у школі висміюють, опльовують святу традицію, а жінки вдома плачуть та кленуть комуну...

...Панасиха-сусідка принесла мені пів паланиці і це був мій святочний колач.

В останньому листі з 10. II. ц. р. пише:

Про моє життя знаєте з попередних листів; торік весною було краще, а тепер страшно й подумати.

Поможіть мені, як можете, може колись віддячусь. Грошей не присилайте, бо їх мені не треба, а хліба. — Пришліть ґазових, або кукурузяних сухарів, дещо житнього макарану, а я вже собі викуплю. Білих сухарів не посилайте, бо їх тут оцінюють як „люксусові" і треба „солоно" заплатити за викуп. Посилку можна посилати до 8 кґ. за одним разом.

Ще може видержу з харчами, а під весну хлопець мусить іти шукати собі хліба між людей, а я вже буду в місті примирати з голоду.

Більше писати не можу, бо останніми часами дуже до мене присілись місцеві комсомольці, — боюся, щоби листи не попадали в їхні руки. („Новий Час").

Українці! Українки! Вступайте в члени Української Виставової Корпорації! Членські уділи від одного до десять долярів.

Складайте датки на будову Українського Павільону і влаштування Вистави! Нехай український тиждень збірки на Українську Виставу буде повним успіхом!

Датки просимо слати на адресу Української Виставової Корпорації:

Ukrainian Chicago World's Fair Exhibit,
9300 Cottage Grove Ave.,
Chicago, Ill.

влада, щоб показати свою прихильність до нього, як до Великого Артиста, щоб тим підлабузитися до українських національних мас, дала почесне прізвище М. Садовського, називавши його „народнім артистом". Та було лише на папері. На ділі зовсім було інше. Хоч, правду сказати, М. Садовський умер дійсно народнім артистом, бо вмер у таких самих злиднях, у яких жиє український нарід під московською окупацією. Один з останніх листів М. Садовського до свого приятеля у Львові про це говорить яскраво. В нім М. Садовський писав: „Дорогий Друже! Може маєш які старі штани, то будь ласка, пришли, бо не маю в чім на вулицю вийти. Твій Микола Садовський, народній артист".

Жив і умер великий артист і герой серед свого народу. Переживання українського народу були переживанням М. Садовського. Він символічно й фактично злився зі своїм народом. Вічна Память Великому Провідникови України!

(Кінець).

Він уже не початкуючий.

Якийсь гість підчас гри в білярд пробив діру у сукні.

— Прошу пана, — каже вейтер — для початкуючих ми не маємо білярду!

— Що значить „початкуючий"? Це вже третю діру пробив я в сукні!

—o—

ЯКБИ ВИ ЗНАЛИ...

Якби ви знали великі слова великих мужів ваших, то не така була би доля ваша. Якби ви пізнали ці великі слова, вглибилися в них, то знайшлиб ви там багато, багато животворної сили правди. Якби ви зачерпнули з того невичерпаного жерела сили, творчости, мудрости, то певно жилиб ви сьогодня вільні на вільній, своїй землиці, сяялиб ви ясною зіркою між іншими народами.

Не рабами, ба ще гірш рабів, жилиб ви на своїй гарній, багатій, плодовитій землі з вашими дарами духа, не булиб ви погноєм для менше вартних від себе. Ви не знаєте своїх великих мужів, своїх світочів, не знаєте їх науки, тих дорогоцінних скарбів, які вони творили для вас, для вашого й ваших нащадків добра.

Ви ліниві пізнати їх, вглибитися в ці великі науки, вивчитися їх докладно та використати їх для свого добра. Ви ліниві, а зате вороги ваші подають вам те, що їм треба, а ви приймаєте від них брехні, одушевляєтеся ними. А вони брехнею підійшовши до вас, в імя тої брехні кладуть на вас пута, щоби знищити вас.

Та бачите, не в силі вороги убити вас, бо на сторожі поклали отсі мужі свої могутні слова. І стоять на сторожі отсі слова, бережуть ваше життя і ждуть своєї пори. А вірили отсі мужі та з тою вірою зійшли з цього світа, що ці їх великі слова осяють ваші душі і ваші розуми і видвигнуть вас із рабського стану та поставлять у ряди вільних народів. Якби ви пізнали отсі великі слова!

І доки це так буде?

Нас багато, дуже багато. Ми жили кождий для себе, для свого гуртка. Ми вибиралися інколи кудись, та самі не знали, куди. Дорога незнана нам. Ціль? Про ціль ми і не питали, не шукали. А може вона в кождого була своя тай то неясна? Провід? З нас кождий провідником. А подруге, ми люди вільні, не раби, щоби піддатися проводови, даватися вести. Ми кождий проводир, лише лихо в тім, що нема кого вести. Миж не вівці, щоби вівчар стояв над нами.

І так ми йшли — властиво не йшли, а товпилися на місці, крутилися, блудили мов у лябіринті. Багато з нас пропадало марно, багато з нас чужі, хитріші від нас заганяли до себе, запрягали в ярмо і заставили для них робити. Чужим ми вірно, щиро вислугуємося. А в себе? Дальше крутимося, блукаємо без цілі, без проводу. І доки це так буде? — („Час").

М. М.

— Тату, ти не скажеш, що я купив мамі коробочку цукорків на іменини?

— Добре. А ти хочеш мамі зробити несподіванку?

— Ні, але я зїв їх.

ШАЛ ЛАТИНСЬКОГО СВЯЩЕНИКА.

Дня 4. лютого ц. р. удалася громадянка Микулинець, п. Ш., латинського обряду, однак свідома Українка, до місцевого латинського пароха в цілі полагодження одної справи. Латинський парох, о. Нєдзельський, побачивши перед собою Українку латинського обряду, впав у шалену лють і, прикликавши її до окремої кімнати, замісць полагодити справу, почав кричати:

"Pani ma dzieci?" А коли дістав відповідь, що пані Ш. має одного сина, крикнув:

"A co on jest: Polak czy hajdamaka?

Пані Ш. відповіла, що син її є Українцем. Тоді о. Нєдзельський сказав:

"To w takim razie jesteście zmuszeni przynieść metrykę do kościoła.

На це знову відповіла п. Ш., що вона цього не зробить під ніякою умовою, бо сина буде виховувати так, як буде вважати за відповідне. Латинський парох ще більше збісився, вхопив метрику смерти покійного мужа згаданої пані, пірвав її в дрібні кусні і почав кричати:

"Ja wam mówię, że musicie zmienić metrykę syna, bo przyszły mąż wasz nie śmie wychowywać i dawać jeść hajdamakom".

Опісля, помовчавши хвилю, крикнув знову: "A co wy jesteście? Jaka wasza dusza? jakie serce?" Діставши відповідь „Я Українка", о. Нєдзельський почав бігати по кімнаті, мовби дістав шал, і кричав дальше: "Co to za matka była wasza, jak ona dzieci wychowywała? Wy nie wiecie, że rusini wszyscy rżną się, tylko dać im noże do ręki, bo to sami nożownicy. A wy macie jakie siostry?"

На це дістав він відповідь, що чотири сестри, усі Українки, а одна навіть у кляшторі.

На це знову вище згаданий душпастир:

"W jakim klasztorze — w hajdamackim?"

А коли дістав відповідь, що сестра п. Ш. є Василіянкою, тоді вже не знав, що з ним діється. Жбурнув рештками подертої метрики і закінчив авдієнцію словами: "Ja wam ślubu nie dam!"

Ось таке діялось у нас на кресах, а подаємо це до відома всім тим, які ще досі мріють про якесь „вспулжице". — (Новий Час").

Українець латинського обряду.

Жінка (до свого чоловіка вломника, який вечором вибирається на „роботу"): — А щоби ти мені знову не забарився зо три роки, як останнім разом.

—o—

Як скасують прогібіцію.

Жінка (до чоловіка): Алеж бійся Бога, лікар заборонив тобі при обіді пити пиво, а ти сидиш тут і їш і пєш раз за разом!

— То добре, забери обід.

Збираються два жидівські прошаки. Нарікають на щораз менші зарібки.

— Самособою, що колиб я мав стільки грошей як Ротшільд, то я був би богатший від нього.

— Якто? — питається другий. — Як ти міг би бути богатший від нього?!

— Ну, — каже перший — можна би було ще щось собі вижебрати з боку.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS.

HONOR IS PAID TO NOTED POET OF UKRAINIANS

Leaders Join in Paying Tribute Here to Taras Shevchenko.

It was a great Ukrainian holiday yesterday.

For Taras Shevchenko, poet and hero whose picture hangs in nearly every Ukrainian home, whose "Last Testament" is known by nearly every Ukrainian child, was honored throughout the world on the seventy-second anniversary of his death.

In Cleveland, the Ukrainian National hall at 2253 W. 14th st. was not large enough to hold all who gathered for the colorful commemorative program and so there was a small but quite as ardently patriotic overflow outside.

Famous Leaders Here.

They heard the nationally prominent Ukrainians who came to Cleveland for the occasion. Most of them were able to mark time to the rhythms of Shevchenko's songs, set to folk music three centuries old and sung by the Banduryst choir of more than 40 voices.

Members of the choir, directed by Anthony Stangry, were dressed in the traditional Cossack costumes. Men wore high black caps of Persian lamb, billowy white blouses, wide-flowing red trousers and high black boots. Women had flower wreaths entwined in their hair and wore wide dresses with embroidered aprons, and knee-high boots.

Speakers included Dr. Myron Siemens, Chicago physician, who is chairman of the Ukrainian World Fair committee; Miss Stephanie Chyzowych, European engineer who is visiting in America as a representative of Ukrainian cultural and civic organizations, and Miss Mary Beck, Pittsburgh attorney.

Poet's Spirit Still Lives.

"Shevchenko's spirit is as alive today among our people as it was 72 years ago," Miss Beck declared. "He was the first to give the Ukrainians a sense of national identity; in reality, he is the savior of our people."

Dr. Siemens described the giant Ukrainian pavilion to be erected at the World's Fair, in which authentic art of the Ukrainian would be exhibited, and Miss Chyzowych described some of the exhibits which would be found there.

Other speakers were Rev. Michael Zaparenuk of the Ukrainian Orthodox church and Omer C. Malisky, president of the United Ukrainian organizations of Cleveland, which sponsored the celebration here.

Proceeds will be donated to the Ukrainian World Fair committee, Malisky said.

(Cleveland News, March 27, 1933).

ВІСТИ З СІЧОВОГО БАЗАРУ „СУРМА".

103 АВЕНЮ А, НЮ ЙОРК.

Картина виставового вікна Сурми змальована артистом Мирошом спеціяльно на місяць березень, що представляє поетичну творчість Кобзаря України. Хто лиш проходить коло шкору, стає та любується цею картиною. І чужі цікавляться, бо картина гарна. Побіч цеї картини виставлено ще меншу картину роботи Петрука, а саме образ „ПРОСВІТА І ПРАЦЯ", що символічно представляє значіння поступу.

У так вдекорованім виставовім вікні виложено Шевченкові твори та композиції до слів Шевченка. Є там повний ілюстрований Кобзар і два томи повістей. Разом три томи, які продаються по зниженій ціні, бо лиш один долар. Звичайно ті книжки коштують $2.50.

Нема то як наш Великдень. Хто в краю не тішиться, як Великдень прийде. Процесія, клепала, воскресна утреня, свічки, писанки, паски. Все це не буденне, а найвеселіше і найбільше очікуване це гагілки на цвинтари коло церкви. Дівчата виводять: воротаря, жучка, Романа, зайчика, коструба, сліпака; а хлопці крука, коня і т. п., аж до вечірні, аж доки не смеркнеться коли вже треба іти до дому. Хто був раз на такім Великодню в чисто українськім селі, то не забуде до смерти. Тут, в Америці, можна те все пригадати собі лише з рекордів Віктора, котрі в 6 частях представляють дуже вірно цілих 3 дні Великодня в старім краю. Хто цінить свої діти, має сміливість і охоту розповісти їм цього Великодня про звичай їх родичів в старім краю, хай купить собі ті три рекорди: 68940, 68941 і 68942, всі три за три доляри. В добрім настрою на гарнім грамофоні чи комбінації заграти ті рекорди один раз при цілій родині вата більше ніж найбільший шов, чи другі оказії і багато танше.

З нагоди вистави пєси „ГЕТЬМАН ДОРОШЕНКО" в Ню Йорку в Поблік Театрі 29 квітня, артист Мирош вже малює нову картину з життя Дорошенка, котра буде виставлена через цілий місяць на вікні в Сурмі.

Ново зорганізований Український Народний Театр в Ню Йорку сподівається великого успіху ще в тім сезоні. Зрозумівши, що Українці в Ню Йорку ідуть лише на щось більше, а не на шопки, що їх ставили тут наші попередники тому 25 літ назад, п. Авраменко вже замовив до вистави Дорошенка нові декорації, нові костюми новий репертуар, як рівнож великий модерний театр винаняв. Все заноситься відразу на успіх, коли що добре почато. Українці в Ню Йорку і околиці є, по концертах і кінах ходять, чому не малиб пійти на своє, коли воно дасть їм щось надзвичайне й нове.

Закінчено Шевченківський місяць на радіо. На слідуючу неділю, 2-го квітня, буде грати орхестра нашого молодого скрипака і дірігента Й. Сігура з Нюарку, як рівнож кілька точок виконають молоді хлопці на мандоліні з гітарою. На слідуючу неділю Квартет пані Гребенецької відспіває кілька композицій Бортнянського, як рівнож буде відчит про нього і його співучасників. Щоб по таких гарних народних концертах Шевченка на радіо наші слухачі ще пізнали й церковні концерти, що славні на ввесь світ, хоч не все іде нам на славу.

Програма Сурми на радіо дальше буде тривати цілу годину через місяць квітень кождої неділі рано від 8.30 до 9.30 зі стації W.O.V.

(Огол.

— І що скажеш на цю фотографію?

— Дуже влучна. Твій синок зовсім подібний до тебе.

— Алеж чоловіче, таж це рентгенівська фотографія мого жолудка.

ВІДОЗВА

ДО НАШИХ ДОРОГИХ ЕМІГРАНТІВ УКРАЇНЦІВ В АМЕРІЦІ.

Дорогі Родимці!

Ми молоді громадяни села Гломча, з кількома свідомішими старшими на чолі, розуміючи добре вагу морального виховання, а з ним і національного освідомлення нашого темного села, нашого молодого покоління на будучих свідомих Українців, задумали приступити до закупна площі, а дальше й до будови на ній свого українського Народного Дому, якого брак дається в нас сильно відчути на кождім кроці, в кождій ділянці життя нашого села, та якого брак приносить нам сором перед іншими сусідними селами, де такі доми довкола вже давно красшаються.

Булаб це сильна твердиня в нашім селі проти русофільства й польонізації. Маючи це все на увазі, задумали ми зірвати зі старшими зацофаними громадянами, яким все байдуже, задумали ми положити кінець тій темноті, тій мраці та витягнути наших братів з багна лінивства, неохоти, байдужности, зневіри, в якім вони щораз більше потопають, задумали ми закупити площу й здвигнути Народний Дім — твердиню освіти, правди, краси й національного виховання наших найближчих — нашого народу.

Заснована в нас місяць тому читальня „Просвіти" не може розвиватися, бо з недостачі свого льокалю мусить тиснутися в тісній — душній, з милосердя відступленій кімнаті, а щоби не бути тягаром для одного, мусимо переноситись з одного місця на друге, з одної хати до другої.

Знеохочені таким станом річи та мало ще свідомі члени відстають від нас, а вороги лиш руки затирають, що ось-ось розлетиться „Просвіта", яка є їм сіллю в очах. І чиж ми мали би до цього допустити, щоб тоді, коли в інших селах „Просвіта" дуже гарно розвивається, у нас мала би пропасти, щоби з нас насміхалися вороги, та інші села, що вже й тепер почасти діється? Ні! ми до цього допустити не можемо нізащо в світі. Ми мусимо поставити на своїм і задумане перевести в діло, бо такий стан, як під цю пору, в нас дальше існувати не може. Така темнота, таке розлюзнення, такий брак послуху і зорганізованости мусять у недовзі допровадити до цілковитого занепаду села, до цілковитого національного виродження, до ренеґатства, хрунівства і т. і., а час не спить, лищ робить своє.

Тож ми задумали... Але до здійснення нашого задуманого, до здвигнення в нас такого дому, такої важної інституції, ми можемо приступити тільки за Вашою поміччю. Власними силами збудувати його неможливо, бо крім грошевої скрути і малої жертвенности нашої громади стрічаємо ще трудности й перешкоди зі сторони части населення, ворожо настроєного до такої важкої справи.

Часи тепер нашого морального, матеріяльного й національного лихоліття, — часи тяжкі, — часи упадку віри, обичаїв, патріотизму, так, що тільки „Просвіта" охоронить наш нарід від всякого зла, а головно від винародовлення.

Ми віримо, що Бог наше добре діло поблагословить і через Ваші жертви поможе здвигнути цю твердиню, де наші брати, наші покоління виховаються на чесних, ідейних, свідомих горожан і добрих синів та доньок нашого нещасливого, поневоленого народа. Ми віримо, що ті наші виховані покоління постоять у слушний час за свої права й народ.

Громадяни! Брати! Сестри!

Час не стоїть. Ми стукаємо до Вашого національного сумління й кличемо о поміч. Загрійте своє серце охотою на добре діло, щоби не прокляли нас грядучі покоління за нашу легкодушність і байдужність. Нехай наша горяча просьба, наш поклик, наша відозва не відійде даремно від Вашої хати, а принесе й найменшу лепту. За всіх жертводавців відправиться в нашій церкві Служба Божа, а Ваші жертви будуть записані золотими буквами, не тільки в наших серцях, але і в памятковій книзі будучого нашого Українського Дому в Гломчі.

Всякі письма й запити просимо слати на руки о. Стефана Головіда, а гроші переказом або грошевими листами на адресу:

Дмитро Співак, син Михайла
Hłomcza, poczta Mrzygłód
k. Sanoka.

Слідують підписи Виділу Читальні „Просвіти" в Гломчі.

Синок: Тату, що то значить „жовта небезпека"?

Батько: Коли лушпина з банана лежить на хіднику.

—o—

— У клюбі грав учора один чоловік фальшиво.

— Хтож то був?

— Пяніст.

—o—

Парадокс.

Цікаве, що більшість жінок витягає корок із фляшки, впихаючи його в середину до фляшки.

ТАРЗАН У СЕРЦІ ЗЕМЛІ. (10)

Тарзан почув, що якийсь новий шелест доходить до його вуха з ліса. Вся увага буйвола була звернена тепер на Тарзана й він не чув, що щось ззаду підкрадається до нього. Скоро Тарзан побачив, що позаду буйвола зза кущів винунулася голова невідомого йому дотепер звіря. Це був ніби тигр, але він мав два передні великі зуби, які наче шаблі визирали з рота звіря. Нарешті, стрибнувши високо вгору, звір опинився на спині буйвола.

Буйвол від несподіванки й болю кинувся кілька кроків вперед, а потім почалася боротьба. Буйвол старався скинути з себе звірину й дістати її рогом. Та звір міцно сидів на його спині, впиваючися час від часу своїми зубами в спину й шию буйвола. Нарешті звір замахнувся передною лабою й з усього розмаху вдарив нею по голові буйвола. Від того удару череп буйвола хруснув і він з пробитою головою впав мертвий на землю.

Ще ніколи людина не бачила нічого подібного. Адже це був бій невідомих їй сотворінь, бій, який може й в інших сторонах землі відбувався кождого часу кілька міліонів років тому. Звір почав поратися біля трупа буйвола. Він спокійно повигризав усі ті частини, які йому найбільше смакували, й нарешті, облизавщись, відійшов геть, щоби відпочивати. Спокійно став оглядати місцевісць. Та тут його очі спинилися на Тарзані.

Побачивши нову, незнайому йому потвору, звір почав підходити обережно ближче до Тарзана та все більше скалити свої страшні зуби. Тарзан бачив його вже в кількох кроках від себе. Тарзан не боявся смерти ніколи й завжди був готовий до неї. Але він хотів умерти в бою, змагаючися з ворогом, а не гинути звязаним як курча. Він бачив, що тепер надходить йому кінець і годі сподіватися поратунку, чи можливости оборонитися.